

child's condition. Also in this article, such questions are traced: the specificity of the formation of the paradigm «child of the revolution», and the impact of social and historical upheavals on this phenomenon. Besides, the primary prehistory crisis of child's personality in conditions of revolution that can be seen as social trauma are being studied. The main existential factors of the paradigm «child of revolution» are analyzed. The death of a child brought up by a common cause (or captured by a new state idea) is interpreted as a transitive image of modern European postwar literature.

Key words: «child of revolution», social realism, ideology, revolution, The French Revolution, orphan, V. Hugo, M. Ostrovskyi, E. Bagrytskyi.

Дата надходження статті: «12» грудня 2019 р.

Дата прийняття до друку: «22» січня 2020 р.

УДК 821.161.2'82-32:82-4

DOI: 10.31475/fil.dys.2020.10.03

НАДІЯ ГАСЬВСЬКА,

*кандидат філологічних наук, професор
(м. Київ);*

ОЛЕНА ГАСЬВСЬКА,

*кандидат філологічних наук, доцент
(м. Київ)*

Жанрова система малих епічних форм Олеся Гончара

У статті розглядаються особливості малих епічних форм у доробку О. Гончара. З'ясовується специфіка жанрової природи малої прози письменника, розкриваються тематичні, стильові, образні особливості показових для творчості митця новел та оповідань, аналізуються зображально-виражальні засоби (портрет, пейзаж, деталізація, наративні форми тощо). Окрему увагу приділено особливостям малих форм публіцистики О. Гончара, зокрема жанру нарису. Акцентовано на проблемних питаннях теорії художніх та публіцистичних жанрів. Доведено, що особливості жанротворення й трансформації жанрової структури малих епічних форм у доробку О. Гончара обумовлювалися появою нових тем, які актуалізували національні, соціальні, морально-етичні, естетичні проблеми суспільства, що вимагали адекватної форми та засобів художнього втілення. Встановлено, що О. Гончар у малій прозі притримувався принципів реалізму, романтизму, психологізму, документалізму й

орієнтувався на традиції письменства кінця XIX – початку XX ст. зі своєрідною оповідністю і, водночас, входив у річище європейської і світової літератур із властивим їм наративним експериментуванням.

Ключові слова: жанр, новела, оповідання, нарис, проза, публіцистика.

Постановка проблеми в загальному вигляді... В історії естетичної думки жанр завжди привертав увагу вчених від початку його існування. Найвідоміші роздуми про жанр, як зазначають вчені, це «Поетика» давньогрецького філософа Аристотеля, присвячена трагедії, а також «Наука поезії» давньоримського поета Горация, присвячена сатирі. Оновлення жанрової системи в Європі починається в епоху пізнього середньовіччя і Ренесансу в XI–XVI ст. У добу Ренесансу, коли література перебудовувала середньовічну ієрархію жанрів, розпочався процес відродження і збагачення аристотелівської жанрово-родової традиції. Про категорію жанру йдеться в дослідженні Е. Фавлера «Літературні роди. Вступ до теорії жанрів і видів» [6]. Ця книга цінна тим, що у ній представлено дуже детальний аналіз різних популярних у літературознавстві жанрових концепцій, дано їм критичну оцінку. Е. Фавлер використовує те раціональне, що було висловлено і запропоновано Кроче, Гіршем, Уеллеком і Уорреном, Коулі, Тиняновим і багатьма іншими вченими у своїй власній концепції. «Літературні роди. Вступ до теорії жанрів і видів» є справді антологією жанрової критики й одночасно концептуальною працею з теорії жанрів англійської літератури, але може бути присутньою і для інших літератур, в тому числі й для української. Проблема жанру, жанрової динаміки української літератури сьогодні ще не отримала у вітчизняному літературознавстві системного висвітлення, потреба якого зумовлена не тільки необхідністю перепрочитання класичної спадщини, але і її інтерпретації у контексті новітніх методологічних стратегій. З огляду на означені причини особливого значення набуває питання аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел, присвячених проблемам генології. Чимало досліджень зроблено у цій сфері європейським літературознавством, в якому пріоритети віддаються позиціям представників російського формалізму, структурно-семіотичної школи, герменевтичного аналізу і працям Е. Фавлера, М. Бахтіна та ін. Думки М. Бахтіна про жанротворчу роль хронотопу, що розглядається у площині часопросторової динаміки й обумовлюється родовою природою твору, дає змогу по-новому подивитися на вивчення

поетики художніх творів, відмінних за жанровою специфікою. Як стверджує вчений, категорія жанру належить до розряду універсальних літературознавчих категорій, які дозволяють в історичному часі й просторі спостерігати за літературним процесом, вибудовувати, формулювати й оцінювати історію письменства на певному етапі. 1950–1960-ті рр. були позначені зниженням уваги до жанрової теорії, проте в наступному десятилітті зріс інтерес до цієї проблеми, а в останні роки ХХ століття виникли жваві дискусії.

Розвиток малих епічних формі, окреслення поняття «малої» форми й вивчення тих жанрів, що її репрезентують донині залишається предметом дискусійного обговорення літературознавців. Серед епічних творів літературознавці традиційно розрізняють малі (новела, оповідання), середні (повість) і великі (роман) форми. Ще І. Франко в своїх теоретико-літературних працях визначав жанрові особливості малої прози, зокрема новели: сконцентрованість матеріалу, компактність композиції, сюжет будується навколо одного моменту життя, такого, що зосереджував би в собі ознаки і прикмети доби: «цілий світ у краплі води». Він вперше наголосив на рухові української малої прози від розлогої описовості до стислої оповідності, від епічності до ліричності, від зовнішнього зображення психологічних процесів до їх глибинного аналізу, а в аспекті сюжетобудування – від фабульності й соціальної сюжетності до настроєвості й безфабульності. Слушні зауваги щодо жанрів малої прози запропоновані І. Денисюком у праці «Розвиток української малої прози ХІХ – поч. ХХ ст.» (1981). Цікаву концепцію щодо теорії жанрів, яка відзначається стрункістю, логічністю і враховує попередні здобутки літературознавства, запропонувала Л. Чернець у роботі «Літературні жанри (проблеми типології та поетики)» (1982). Науковець стверджує, що жанр для письменника розкривається перш за все у своїй класифікаційній ролі та виконує «функцію знака літературної традиції», і підкреслює, що в сучасній жанровій теорії окреслюється тенденція до наближення роду з одним із жанрів, наприклад, епосу з романом (романізованою повістю, оповіданням). Науковій розробці жанру приділили свою увагу й такі літературознавці, як С. Аверінцев, В. Агєєва, Б. Іванюк, Ю. Ковалів, Н. Копистянська, О. Ніколенко, О. Потєбня, А. Ткаченко та ін. Враховуючи різні погляди і думки науковців, можна визначити жанр як формально-змістовну одиницю (змістоформу), що несе в собі певний жанровий зміст, в основу якого покладені чіткі критерії (тематика і проблематика твору, авторська позиція, тенденція, пафос, конфлікт твору, сюжетно-композиційні особливості, форма оповіді).

Продуктивною є думка щодо синтетичного характеру жанру, оскільки «епічне», «драматичне» і «ліричне» вважаються універсальними основами, які існують у будь-якому жанрі в комплексі, але в різних комбінаціях і пропорціях. Актуальним є визначення жанру як поєднання чотирьох жанрових сфер: абстрактної, історичної, конкретно-національної та індивідуальної, що є основою при визначенні жанрової самобутності митця.

Формулювання цілей статті... У контексті зазначеного цікавим і маловивченим явищем є жанрова система прози О. Гончара, зокрема малі епічні форми у творчості письменника. Розглядаючи малу прозу О. Гончара, слід звернути увагу й на публіцистику письменника. Як слушно зауважує В. Галич, для творчості прозаїка характерні «різножанрові твори – есе, вступне слово, інтерв'ю, стаття, передмова, відгук, нарис» [1, с. 235], проте вони далеко не повністю окреслюють публіцистичну творчість письменника. Органічною складовою частиною її є ще й елементи мемуаристики. Щоденникові записи письменника років Другої світової війни (з 19 червня 1943 по 12 листопада 1945 рр.), опубліковані спершу в книжці «Катарсис» (2000), а потім у першому томі тритомного зібрання «Щоденників», вирізняються особливою публіцистичністю в гостроті оцінок подій і фактів війни, побачених і осмислених письменником, безпосереднім їх учасником. Відчуття, переживання, емоції й настрої передають стан його душі, роботу думки в складних екстремальних умовах буття простого солдата на війні. Факти з фронтового життя Гончара-воїна стали своєрідним «конспектом почуттів», «фронтовими замальовками» [2, с. 528–541]. Творче завдання на війні О. Гончар бачив у спробі збагнути спосіб міркування, логіку аргументації нерідко абсурдних вчинків пересічної людини. Задум письменника диктував йому і вибір відповідної літературної форми. Її генологічна парадигма міститься у рамках таких жанрових різновидів, як оповідка, репортаж, ескіз, нарис, фейлетон, анекдот. Єднаючи елементи белетристики та публіцистики, автор концентрується на змалюванні побутових сцен і конфліктів, культурних і економічних умов існування людини.

Вклад основного матеріалу... Серед малих епічних форм О. Гончара особливе місце займають новели. Невеличкі за обсягом, вони відтворюють страшне лихоліття Другої світової війни, хоч написані були вже після війни («Модри Камень» (1946), «Весна за Моравою» (1947), «Гори співають» (1948), «Лонка» (1949) та ін.). У структурно-змістовому плані ці новели близькі до оповідання, хоча у них спостерігається динаміка сюжету, події колізії, чіткі портретні

характеристики персонажів, живописні деталі, несподівані розв'язки, іноді різкі діалоги. Наприклад:

« – Ми ще зустрінємось, Терезо. Ми не можемо не зустрітись!»

Ти стояла задумавшись.

– Маю гадку, що це сама доля звела нас тутко.

– Ти будеш чекати?

– Хай пан Бог видить, що буду» [3, с. 28].

Пейзажні деталі у згаданих новелах відзначаються поліфункціональністю, прогножуючи подальше розгортання подій у майбутньому («Весна за Моравою»): «Морава ласкаво плескалася в береги. Дерев дрімали на сонці. Втоmlений за ніч, Гуменний присів на трухлявий вологий корч, дивлячись на той бік, де Кацо керував посадкою. На високому березі з обшитою каменем набережною стояло село, красиве, не зруйноване, мирне. Білі будиночки сміялися до весняного сонця, старшина згадував землянки на батьківщині, викопані на згарищах. Цілі села там перейшли жити під землю. «Набудуємо і в нас таких будиночків, – думав він. – Не без кінця ж буде тягтися війна. Закінчимо, повернемося додому... Візьмемо в руки сокири, рубанки. Запахнуть свіжі стружки...» [3, с. 42]. Описи природи ніби надають інформацію, необхідну для окреслення характерів героїв, їх мрій про мирні часи, відповідні події. «Влітку, може, дехто з них їздив тут волами по сіно, а зараз просіка, як і весь ліс, була затоплена весняною сніговою водою. Снігова вода ще пахла гострою свіжістю, як перші проліски. Дерев стояли ще голі, але вже відчувалося, що їм хочеться зазеленіти. Було тихо, і сонце мирно лежало на водяних галявинах. Передова мовчала. Старшина ішов зі своїм ранцем попереду, розгортаючи ногами в'юнливу воду, що сягала вище колін. За ним, як журавлиний ключ, розтягнулися мадяри» [3, с. 43].

Портретний живопис в новелах письменника надзвичайно місткий, чітко окреслений, індивідуалізований. Поранений Гуменний ледве тримається сам на ногах – йде вперед, почуття відповідальності за своїх побратимів, які чекають на снаряди, переборює страх, біль: «Бреде, змучений, палений спрагою, і хоч навколо вода і так вона вабить, спокушає, але він відгонить спокусу геть. Не дивиться на неї, а тільки чує, як вона хлюпає внизу. Він міцно затиснув рану, проте кров, гаряча й липка розтікалася вже попід пахви, по животу, просочувалася попід ременем до холош. Дедалі важче було підіймати ноги» [3, с. 48]. Мова героя уривчаста, схвильована, нервова. Йдуть хвилини не на життя, а на смерть: « – Давай! – хрипить старшина, оглядаючись на них з підозрою. – Давай! Він уже блідий, змучений до краю: видно, втратив

багато крові. Мокрі пасма чуба безладно звисають на очі, і він з натугою підіймає руку, щоб відкинути їх. Батарей б'є і б'є, кличе його, мов жива: швидше, швидше, старшино, бо мені тяжко. Ідуть» [3, с. 48].

Окремі новели О. Гончара вирізняються оригінальністю структури. Наприклад, у новелі «Ллонка» йдеться про угорське село, яке звільнено від фашистів, мирні люди вийшли на святковий карнавал, але ворог, мов затравлений звір, намагається втриматися будь-якою ціною. У творі чітко переплітаються мирні і воєнні площини. Текст композиційно побудований своєрідно – «новела в новелі». Одна новела – змалювання характерів, дій персонажів у мирний час, друга – у воєнний. Саме така побудова твору дає змогу в екстремальних умовах найчіткіше окреслити дії, вчинки героїв, зрештою проявити їхню «людську собівартість». Бачимо гострі моменти, які характерні для новели, експресивно-емоційні вчинки людей, що проявляються через мову персонажів, їх дії, портретні описи, пейзаж тощо. У творі зримі обриси портретної характеристики героїв (Ллонки, Лошакова, Лукича) підсилюються через окремі «дрібніші» деталі, такі як мова, риси обличчя, погляд, поза, хода, звички та ін. Окрім того, автор, ведучи мову про своїх героїв, на відміну від попереднього твору, часто серед складників портретної характеристики звертається до зображення жестів, міміки, які увиразнюють і чіткіше окреслюють портретні риси персонажа. Внутрішній світ героїв певною мірою може проявлятися і через погляд. Очі є тією виразною деталлю, яка допомагає розкрити характер людини, її стан, відчуття. О. Гончар у своїх новелах акцентує увагу на місцях, де відбуваються події, тому місцевість, природа стають теж дійовими особами твору.

У центрі новел О. Гончара – Друга світова війна і людина в ній. Сюжетно-композиційні особливості творів відповідають жанру новели. Авторська присутність в творі дуже активна. Оповідь героїв надзвичайна щира, розкута; глибоко розкрито психологічний стан, визначено характери, з'ясовано індивідуальні риси воїнів. Перед нами постають конкретні особи, об'ємні живі портрети. При цьому фантазія, вимисел, домисли відсутні; почуття власної гідності, віра в перемогу над ворогом у героїв понад усе. Вчорашні воїни, які пройшли горнило війни, перемогли, будуть до останнього відстоювати і боронити мир.

Окремі твори О. Гончара часто визначають як оповідання, адже вони близькі до цього жанру. Значна їх частина – це твори про післявоєнний час. У центрі майже кожного оповідання письменник змальовує жіночий образ («Сусіди» (1949), «Жайворонок» (1950), «Пороги» (1950), «Зірниця» (1950), «Соняшники» (1950), «Маша з

Верховини» (1958), «Дніпровський вітер» (1960), «На косі» (1966) та ін.). Людина праці, її мирний героїзм на визволеній рідній землі, степ, Дніпро, земля – ці вічні образи увиразнюють портретні риси героїв, надаючи їм земної сили і краси. Вони – господарі на своїй мирній землі. Вчорашні воїни, вони розуміють важливість відбудови країни. Настали мирні дні, які диктували нові завдання і які виконувати і трактувати потрібно по-новому. Тому жанр оповідання, як і новели, зазнає певної трансформації, це зумовлено загальним розвитком української малої прози, яка відтворювала «дух часу». Звідси ми спостерігаємо і появу нових способів зображення дійсності, оригінальність художнього мислення. Відбувається також еволюція світоглядних переконань О. Гончара, яка проявляється в опрацюванні актуальних суспільно-політичних, морально-психологічних проблем доби (оповідання «Соняшники», «Сусіди», «Зірниця», «Маша з Верховини», «Літньої ночі», «Людина в степу» та ін.).

Твір «Людина в степу» (1959) можна віднести до жанру новели, хоча автор визначає його як оповідання. Саме на основі цього твору можна відстежити творче формування митця, прослідкувати його ідейно-художні шукання, які проявляються у своєрідності й оригінальності письма, національній самобутності та ідентичності автора. Метафорично-асоціативні образи Степу, Вогника, Людини визначають ідейно-тематичне спрямування оповідання: «Бачу перед собою великий степ і в ньому – далеко – маленький вогник. Він рухається. Вогник – то людина. Хтось веде там вантажну, чи легкову, чи, може, трактор... Вітаю тебе, невідомий вогнику! Доки ти є, – степ живий, ти душа цього степу, без тебе він був би як нічна холодна пустеля» [4, с. 498].

О. Гончар еволюціонував від традиційного типу письма до сучасного з його новими темами і проблемами. Одна із характерних рис поетики жанру новели, яка прослідковується у творі «Людина в степу», виявляється саме у неочікуваних засобах подання життєвих реалій, що сприяє реалізації особливого для жанру новели завдання: висловлювати нове відношення до дійсності, зображуючи нові сторони життя.

О. Гончар у малій прозі відтворював нові явища життя, все те, що з'являлося в суспільстві. У структурно-змістовому плані його окремі новели справді близькі до оповідань, завдяки деякому послабленню сюжетної динаміки, певному розширенню подієвого плану, чіткості композиції, послабленому психологізмі та ін.

Серед малих епічних форм О. Гончара окреме місце займають

твори з виразним публіцистичним началом. Звертаючись до героїчних фактів, письменник прагнув показати ту мить, коли повністю виявилась громадянська сутність людини. В його публіцистичних виступах відбито всі етапи, всі найвизначніші події війни, всі трудові звершення країни в ім'я перемоги. Ознаками всієї його воєнної публіцистики є її документальність, гранична правдивість і водночас чітке ідейне осмислення фактів, багата і щира емоційність. З метою надання найвиразнішої ідейно-впливової сили публіцистичним творам він вдається до різних засобів: до високого пафосу і наукової аргументації, до риторичних звернень і багатючих фольклорних джерел, найрізноманітніших образних засобів. Свою журналістську діяльність О. Гончар розпочав у 30-х роках. В. Галич уперше чітко класифікувала публіцистику митця – «есе, вступне слово, інтерв'ю, стаття, передмова, відгук, нарис – хоч і все це далеко не повністю окреслює публіцистичну творчість письменника. Органічною складовою і частиною її є ще й елементи публіцистичності, які ми знаходимо в мемуаристці письменника (епістолярії, щоденникових записах, різноманітних нотатках та художніх творах)» [1, с. 237].

Для О. Гончара, бійця стрілецької дивізії, автора «Щоденників», не було ніяких дрібниць: «[...] усе тоді було важливим в усвідомленні велетенської вселюдської трагедії, яку несла війна, у прагненні побачити головне, розкрити глибинну сутність подій. [...] Я видел то, что видели немногие. Многие, многое понял» (запис від 8 серпня 1944 року). Згодом події війни, які були зафіксовані письменником, постануть, ніби живі свідки тих жорстоких днів і протягом усього подальшого життя живитимуть художнє мислення митця.

В. Галич, розглядаючи всю жанрову систему публіцистики О. Гончара, зазначає, що з'ясування жанрової парадигми публіцистики митця та зіставлення її з жанровою системою журналістики загалом дає можливість говорити про специфіку письменницької публіцистики та особливості жанротворчості автора. Свої висновки стосовно вище зазначеного науковець подає у вигляді таблиці [1, с. 345]. Як стверджує дослідниця, публіцистична спадщина письменника нараховує 15 специфічних жанрових форм. Найпоширенішим жанром у публіцистичній творчості О. Гончара є промова (192 твори). Значне місце в жанровій системі публіцистики митця посідає нарис (79 творів). Інколи за обсягом нарис може відповідати новелі чи оповіданню; інколи він займає проміжне місце між оповіданням і новелою. Є певні жанрові різновиди нарису (портретний, подорожній та ін.). Проблеми становлення і розвитку цього висвітлюються в роботах П. Басинського,

В. Богданова, О. Волкова, Л. Гінзбург, М. Глушкова, Б. Єсіна, Є. Журбіної, В. Козьміна, В. Кулешова, В. Михельсона, В. Рослякова, Г. Степанової, О. Цейтліна, М. Щеглова, П. Юшина. Більшість дослідників визнає, що нарис є «гібридним» жанром і знаходиться на стику художньої літератури й публіцистики, а межі, що виокремлюють його з-поміж інших прозових жанрів, розмиті й доволі умовні. Дехто (В. Халізев) вважає нарис «позародовою формою», хоча більшість дослідників відносить жанр нарису до епічного роду літератури і відзначає, що цей жанр наближається до публіцистики і наукового дослідження. Як правило, нарис визначається як невеликий художній твір, в основу якого покладено відтворення реальних фактів, подій, осіб. Для нарису характерною є постійна присутність на першому плані автора, що роз'яснює, коментує, узагальнює.

Цікавими малими жанровими формами в доробку Олеся Гончара є передмова (56 творів), післямова, рецензія (19 творів), інтерв'ю (112 творів), некролог, заява, відкритий лист, стаття (302 твори), привітання та ін. В якому б жанрі не виступав О. Гончар, наскрізною є думка про майбутнє свого народу, віра в нього: «Ні, нічим не зупинити руху життя. Кожен народ зараз все наполегливіше дошукується шляхів до досягнення витоків своєї долі, до досягнення вищої з наук – науки людяності» [5, с. 344].

Висновки... Отже, малі епічні форми О. Гончара – цікаве й самобутнє художнє явище. Жанрова система малої прози письменника розмаїта: новели, оповідання, публіцистичні форми. Малі епічні жанри під пером О. Гончара змінювалися і в формальному, і в змістовому плані. Трансформація жанрової структури обумовлювалася появою нових тем, які актуалізували національні, соціальні, моральні проблеми суспільства, що вимагали адекватної форми та засобів художнього втілення. Мова малої прози О. Гончара багата на синоніміку, лексичні антитези, на індивідуально-авторські неологізми, використання яких сприяло досконалості творів, увиразнило мову героїв, вплинуло на глибше розкриття ідейного змісту. Малі епічні жанри митця завжди були в авангарді жанрово-стильового експериментування, містили новації та пошуки у сфері викладових форм. О. Гончар у малій прозі орієнтувався на традиції реалістичного письменства кінця ХІХ – початку ХХ ст. зі своєрідною оповідністю і, водночас, входив у рідше європейської і світової літератур із властивим їм наративним експериментуванням. Жанрові пошуки письменника позначені рисами новаторства. Прозаїк створив оригінальні жанрові модифікації в українській малій прозі, збагатив

образну систему, розширив нарративні та стилістичні стратегії, тісно поєднуючи національно-іманентні та європейські контексти і тенденції. Малі епічні форми О. Гончара засвідчують високий рівень майстерності та оригінальності творчої манери прозаїка і є суттєвим внеском письменника в розвиток українського та світового літературного процесу ХХ ст.

Список використаних джерел і літератури:

1. Галич В. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності: Монографія. К.: Наукова думка, 2004. 816 с.
2. Гончар О. Письменницькі роздуми (Як писалися «Прапорonoсці») // Гончар О. Твори: в 6 т. К.: Наукова думка, 1979. Т. 6. С. 528–541.
3. Гончар О. Твори: в 12 т. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол.: М. Г. Жулинський (голова) [та ін.]. Т. 8. К.: Наукова думка, 2009. 496 с.
4. Гончар О. Твори: в 12 т. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол.: М. Г. Жулинський (голова) [та ін.]. Т. 2. К.: Наукова думка, 2002. 512 с.
5. Гончар О. Чим живемо: На шляхах до українського Відродження. К.: Український письменник, 1992. 400 с.
6. Fowler A. *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*. Oxford: Clarendon Press. 1982. 357 p.

References:

1. Halych V. Oles Honchar – zhurnalist, publitsyst, redaktor: evoliutsiia tvorchoi maisternosti: Monohrafiia. Kyiv: Naukova dumka, 2004. 816 p.
2. Honchar O. Pysmennytski rozдумы (Yak pysalysia «Praporonoсsi») // Honchar O. Tvory: v 6 t. Kyiv: Naukova dumka, 1979. T. 6. Pp. 528–541.
3. Honchar O. Tvory: v 12 t. / NAN Ukrainy, In-t l-ry im. T. H. Shevchenka; redkol.: M. H. Zhulynskiy (holova) [ta in.]. T. 8. Kyiv: Naukova dumka, 2009. 496 p.
4. Honchar O. Tvory: v 12 t. / NAN Ukrainy, In-t l-ry im. T. H. Shevchenka; redkol.: M. H. Zhulynskiy (holova) [ta in.]. T. 2. Kyiv: Naukova dumka, 2002. 512 p.
5. Honchar O. Chym zhyvemo: Na shliakhakh do ukrainskoho Vidrodzhennia. Kyiv: Ukrainykyi pysmennyk, 1992. 400 p.
6. Fowler A. *Kinds of Literature: An Introduction to the Theory of Genres and Modes*. Oxford: Clarendon Press. 1982. 357 p.

Summary

Nadiya Gayevska, Olena Gayevska

Genre's Systems of Little Epic's Forms by Oles Honchar

The paper exposes peculiarity of the little epic's forms in the work by Oles Honchar. The specifics of the genre nature of the writer's small prose are revealed, the thematic, stylistic, figurative features of the novels and narratives illustrated by the artist are revealed, the visual and expressive means are analyzed (portrait, landscape, detail, narrative forms, etc.). Particular attention is paid to the

peculiarities of small forms of O. Honchar's journalism, in particular the genre of the essay. The problems of the theory of artistic and non-fiction genres are emphasized. It is proved that the peculiarities of genre creation and transformation of the genre structure of small epic forms into O. Honchar's works were conditioned by the emergence of new themes that actualized national, social, moral and ethical, aesthetic problems of society, which required adequate form and means of artistic embodiment. It is established that O. Honchar, in small prose, adhered to the principles of realism, romanticism, psychologism, documentalism and focused on the writing tradition of the late XIX - early XX centuries with a peculiar narrative and, at the same time, entered the confluence of European and world literatures with their inherently narrative experimentation.

Key words: *genre, novel, story, essay, prose, publicistic writing.*

Дата надходження статті: «14» листопада 2019 р.

Дата прийняття до друку: «24» грудня 2019 р.

УДК 821(4-11).09»197/178»

DOI: 10.31475/fil.dys.2020.10.04

ДМИТРО ДРОЗДОВСЬКИЙ,
кандидат філологічних наук
(м. Київ)

**Дискурс транскультурації в сучасних британських романах:
ревізія архетипу Дому**

Теорія транскультурності (Ф. Ортіс) набуває особливої значущості в річищі сучасного літературознавства й культурології, об'єктами яких є гібридні культурні явища. Транскультурність заміщує мультикультуралізм, який не передбачає трансферу сенсів, цінностей, досвіду, культурних феноменів тощо, а лише утверджує їх наявність в одному геополітичному й соціокультурному полі. Транскультурність дає можливість розглядати культурні артефакти як складні явища, позначені іманентною неоднорідністю й негомогенністю, що водночас і забезпечує особливу креативну цінність і культурну значущість таких феноменів. У вітчизняному й зарубіжному літературознавстві окреслення транскультурації представлено у працях Г. Бгабги, І. Оржицького, Т. Свербілової, М. Тлостанової та ін. Проте найчастіше у студіях здійснено історичний огляд форм становлення дискурсу транскультурації та